

dr. Marko Pavliha

Mat šob em lešan ali ljubezen žari tudi nazaj

Amor cum desiderio auctus est.
Ljubezen se hrani s hrepenenjem.
Fronton

Amor etiam deos tangit.
Ljubezen gane tudi bogove.
Petronij

Če zmoremo pričujočo fabulo izluščiti iz bogatega epskega melosa, je vsaj na videz preprosta, tako kot vse najlepše reči. Vse je mogoče, če nas bodri ljubezen: naprej, nazaj, levo, desno, na mestu, kvišku, navzdol in v krogu. Ključne mejnike si postavljamo le sami, brez arbitraže.

Doktor Janez Plečnik je petinpetdesetletni zdravnik specialist v mestni bolnišnici, sijajen diagnostik, toda nedovzeten za lastno bolešno srce, poročen z ugledno znanstvenico z Instituta Jožef Stefan, brez otrok, zvest in ubogljiv soprog, ujet, kot večina smrtnikov, v vsakdanjo mlačno rutino, ki se navzven blešči kot sinjina, navznoter pa je črna, pasja mrcina. Nekoč ga prijatelj psihiater prosi, da sprejme trideset let mlajšo mično pacientko Nataljo, da bi ugotovil vzroke za pogoste in silovite bolečine v spodnjem delu trebuha, ki so jo hipohondrično pestili kot eden simptomov manične depresije. Rečeno, storjeno, s tem pa se – vsaj za nekaj časa – Plečnikovo predvidljivo življenje konča.

Kot v spremni besedi k najnovejšemu romanu Evalda Flisarja zapiše Tina Kozin, ima knjiga *Tam me bo našel* precizno grajeno zgradbo, kar je skorajda samoumevno pri tako izmojstrenem avtorju, dramatik in romanopiscu, kot je Flisar (mimogrede, pred kratkim je bil uvrščen med trinajst najboljših svetovnih piscev o Afriki, skupaj z imeni, kot so Joseph Conrad, Graham Greene, Isak Dinesen). Osnovna struktura je dramska,

ekspozicija, zaplet, vrh, stopnjujoči razplet in zaključna razsnova, pri tem pa Tina Kozin ugotavlja, da je linearnost pripovedi le ena izmed njenih dimenzij. Meni so se ob branju in "razmišljanju ob knjigi" utrile zlasti tri dimenzije: od dolgočasne navajenosti prek silovitih čustev in telesnosti do sklepnega razodetja. Te tri dimenzije so kot galaksije povezane s črvino, skozi katero je mogoče potovati prek prostorskih in časovnih okvirov, če nam za pogonsko sredstvo služi ljubezen in se skozi razsvetljensko lino medgalaktične kapsule razkriva kozmična perspektiva kot razgled na smrt, ki tako postane benigna, nevredna strahu, nesmrtna, priljudna, dostopna in smiselna. Smrt je nemara kot temna zvezda ali črna luknja, ki zaradi nepopisne gravitacije pogoltne vse živo in mrtvo, vključno s svetlobo, a hkrati ponuja kozmični tunel, skozi katerega letimo nazaj v prihodnost.

Podobnost Flisarjevih junakov z resničnimi osebami je zgolj namerna, in če morebiti tisti niso oni, smo to mi ali naši dvojniki, s katerimi se spogledujemo. Vsaka zgodba nastane najmanj z minimalnim avtobiografskim pridihom, ker jo ustvari oseba, ki ni zgolj abstraktni "avtor", temveč nekdo, ki ga opredeljuje specifični *bios* in ki je, navzlic Levu Nikolajeviču Tolstoju, nesrečen in srečen hkrati na svoj unikatni način.

* * *

Osrednji akter nosi ime tipičnega Slovenca in priimek znamenitega slovenskega arhitekta, kar utegne simbolizirati dejstvo, da je vsakdo samemu sebi najhujši sovražnik in obenem arhitekt lastnega življenja in svoje sreče kovač. Janezu Plečniku pomeni vsakodnevni ritem varnost, ne glede na lepljivost moreče rutine in odsotnost žlahtnih ritualov. A kot večina ljudi hrepeni po nečem drugačnem, po vzporednem življenju, avanturah, potepih, nasladi, pohotnih mladenkah, ki bi ga zadovoljevale kakor koli, kjer koli in kadar koli; mogoče koprni tudi po pijančevanju, pokajeni marihuani, vbizganem heroinu, poduhanemu ščepcu kokaina in razvratu brez posledic. Zakaj bi se asketsko odpovedoval sladkim pregreham in podrejal monogamiji, ki je proizvod religioznega zdravstvenega protekcionizma, zakaj ne bi užival ljubezenskega posladka, če nekatere družbe in plemena še vedno tolerirajo mnogoženstvo in harem za izbrance? Se je v izobraženo pokveko brez hrbtenice izrodil zaradi narodnostno vcepljene hlapčevske mentalitete, patološke navezanosti na mater, nesojenega brata Abortusa in ojdipovskega sovraštva do zapitega in cagavega očeta? Ne vemo, naj domišljija pesni in se resni svobodno po Flisarju, lahko pa slutimo, da je doktor v bistvu *velika žival samote*, ki življenje sanja, namesto da bi živela svoje sanje. Nekje vzporedno je sramežljivo prikrit vagabundski čarovnikov vajenec, dirigent orkestru

multiznačajskih podosebnosti in v premorih le najbolj razuzdani od njih. Ampak kot bi ga morebiti podučil francoski pisatelj Antoine de Rivarol, se pregrehe pogosteje porodijo iz navade kakor iz strasti, zato se mora izogibati skušnjavam, da mu ne pridejo v kri, in se osvobajati prisesanih.

Poročne zveze Plečnik ne doživlja sproščeno. Žal ni dobil v isti osebi gospodinje v kuhinji, prvorazredne dame v družbi in ognjevitke prostitutke v postelji, ne, spala sta v ločenih spalnicah in se šla nekakšno dogovorno ekonomijo. Plečnikov partnerski jarem je brez vonja, okusa in spolne strasti, nizkokaloričen in dietičen, pravzaprav zgledno povprečen, s pretvarjanjem in pretiravanjem vred, kajti "biti normalen v očeh drugih je eden od temeljev družbenega uspeha in napredovanja." Oba, mož in žena, sta se sporazumela, da preteklost potlačita v pozabo in "da je pred njima prihodnost, ki obema ponuja priložnost, da končno uresničita svoje sanje," kar je, mimogrede, srž sleherne sprave, tudi narodnostne. Mar sta ostala sama v podzavestnem upoštevanju nihilističnega aforizma ameriškega odvetnika Clarencea Darrowa, da nam prvo polovico življenja zagrenijo starši, drugo pa otroci? Plečnika sta v Rubikon brcnila dva šokantna dogodka, ki sta ga spodbudila h kravlu z brega lojalnosti na drugo stran zaobljubljenega. Navidezno frigidna znanstvenica je med pospravljanjem krame naletela na *Autobiografijo*, pismo na dveh straneh, iz katerega je puhtela zatohla resnica, da njen sopotnik ni pripadnik aristokratske elite, temveč je revnega porekla, kar ji je prikrival zaradi kompleksov manjvrednosti, razdrobljene samopodobe in nesamozavesti, iz strahu, da ga ne bi marala zaradi njegove domnevne ničevosti. Ker je on dejansko njen nadomestni otrok, ga zdaj ona zaradi razgrnjenih lažnih družinskih korenin neha spoštovati, on pa na svoji svetlo modri posteljnini odkrije madež, "kakršnega lahko pustijo na rjuhi samo vaginalni izločki med spolnim aktom".

Vse to gre na roko filozofsko razgledani "bolníci", ki ljubega zdravnika z neskončnimi pogovori in klasičnimi pismi kot najmočnejšim afrodisiakom toliko laže zvabi v predigro najintimnejših travm.

Niste prvi, ki bo s prsti šaril po meni, je rekla – in se napol zapeljivo nasmehnila.

Dr. Plečnik je skoraj slišal alarm, ki se je sprožil v njem. Zavedal se je, da je pred njim zapletena oseba, ne zgolj navadna ženska, ampak na svoj način arhetipska Ženska, in takšnih ga je bilo od nekdaj strah. Vse od mladih let je nežni spol delil na ženske, ki se jih da razumeti (in z njimi živeti; takšna je bila njegova soproga), in ženske, ki v eni osebi združujejo vse možne ženske lastnosti; v takšnih je videl evolucijsko kazen za moško nadvlado,

za moško prevzetnost, za zgodovino zlorabe, ki so jo moški v vseh kulturah in civilizacijah naprtili ženski duši.

* * *

Natalja izpove Janezu nenasitno ljubezen do teme, ki ima izpovedno moč kot vrzeli med besedami ali tišina med zaigranimi notami; pojasnjuje mu, "kako tema vsebuje modrosti, ki jih svetloba razblini, in da se Bog, če obstaja, človeku zares približa samo v temi, v kateri tudi sam prebiva, v globoki praznini, ki jo vsebuje tema; v neskončnem in hkrati omejenem prostoru ..." Mar je to praspomin na maternico, mar prav od tod ali iz pradednih genetskih zapisov ali prejšnjih življenj izvira še ena paradoksalna dualnost, da uživamo v toplih brlogih, votlinah in pod odejo ter obenem klavstrofobično sovražimo krste, dvigala in ozke cevi, skozi katere smo se bili prisiljeni plaziti v vojski?

"Ali ni nenavadno," ga pobara, "da so se vsi odločilni trenutki v zgodovini verstev zgodili v jamah ali sredi noči?" Je res samo v podaljšani temi mogoč stik z Bogom, do uvida, do vpogleda vase? Kdo ve, včasih tudi fantastična svetloba sredi prelepe narave deluje božansko.

Kot pričakovano, "evolucijska kazen" svojo ljubezen do medicinskega bubka, žabka, čubka, medvedoka in pingvinoka okrona z Erosom, najprej v dvoje, potem v troje kot nekakšno *swinganje* z menjavo zunanjega igralca, medtem ko se Janez *alias* Mirko Pločnik razvnema in muči zgolj vizualno. Flisarjeve *figurae veneris*, s katerimi tvega zlepljene strani izposojenih ali kupljenih izvodov romana, se lahko mirno kosajo s Henryjem Millerjem, Anaïs Nin, Charlesom Bukowskim, Emmanuelle Arsan, Vitomilom Zupanom in drugimi erotomani, pri čemer namerno ne omenjam komercialne avtorice *Petdesetih odtenkov sive*, ki nikakor ne spada v to visoko družbo. Seks že zdavnaj ni več tabu, tako kot fizične in psihične človeške okvare ne, niti prehranjevanje, hujšanje, oblikovanje telesa, samozadovoljevanje in razkazovanje na javnih plažah pod pretvezo naturizma, zato je tudi v knjigah dobrodošel kot ščepec začimb ali občasni desert, kar Flisar imenitno obvlada. Na žalost hočejo nekateri "artisti" vzbujati pozornost in napolniti bančne račune s pornografijo, ki prepo gosto sega onkraj dostojnega, etičnega in pravnega, še huje kot Markiz de Sade, na primer z mladoletnimi igralci, dečki in deklicami, pedofilijo, živalmi, nasiljem, mučenjem ali celo uboji pred kamero.

Vrnimo se k našemu romanu. Vas denimo tolaži ali spravlja v slabo voljo – nas moške namreč grize pradedna zaskrbljenost, da nimamo slučajno prekratkega – podatek, da je 20 centimetrov dolg penis s 16-centimetrskim obsegom glavice sicer "precej nad povprečjem, nikakor pa

nič izjemnega”? Je ta mera mišljena v ohlapnem ali nabrekli stanju, da ne bo pomote? Lahko skromnejšo obdarjenost nadomestita ljubezen in izmojstrena “tehnika”? Ko v spolne igrice pritegneta še tretjega, se na njun oglas odzovejo najrazličnejši “ogabni kurčki”, ki ponudbam priložijo fotografije svojih strumnih otepačev, ki vzbujajo poželenje, smeh ali gnus. Vsekakor pa se s tretjim vse spremeni. Plečnik je nenadoma ujet v dilemi, kako naj svoji boljši polovici Velike ljubezni pove, da ga je dogodek “skrajno vznemiril kot moškega in ga hkrati silovito potrl kot *njenega* moškega?” To naj bi menda počela zanj, da bi jo imel rad, da bi si jo želel, da bi v njej videl poželenja vredno spolno bitje, v zameno pa naj bi ji nekoč podaril mlado žensko in jo pred njenimi očmi “pofukal petkrat zapored”. Potem se pojavi reševalec, ki poleg fotografije svojega uda pošlje tudi sliko obraza, zato med seksanjem namesto v svojega ljubčka navzlic prevezanim očem miselno vseskozi zre v obličje reševalca. Z njim se pozneje dobi še sama, v koordinatnem sistemu brez tretje osi, in ko ju Janez zaloti, se razpoči lonec in krhke ljubezensko-erotične pravlјice je konec. Pošastno ljubosumje in posesivnost terjata davek, in čeravno sledijo pisma, v katerih ga roti, naj pride k njej, da mu vse pojasni, drugače se bo ubila, ne pride in ona si ne sodi sama. Doktor še ne ve, da pretiran ponos ni nič drugega kot preoblečena oholost s klobukom užaljenosti in rutico narcizma okoli vratu. V zadnjem pismu mu sporoča, da se umika iz njegovega življenja in odhaja v Afganistan, k modrecem, ki živijo pri šestih jezerih v Bamijski dolini:

“Morda me bodo ozdravili. Ti bi me skoraj, toda v zadnjem trenutku si se samemu sebi zazdel pomembnejši. Tam me boš našel, če kdaj začutiš, da si mi storil krivico.”

Mat šob em lešan, bi se reklo v namišljenem jeziku, ki ni amharščina, farsi ali esperanto, marveč ena od možnih ljubezenskih govoric, ki si dovoli kakršno koli spakedranščino, še najraje pa ima molk z božanjem reliefne Braillove pisave na telesu najdražje(ga).

* * *

Ni je poiskal, čeprav naslednjih petnajst let konformističnega bivanja s soprogo preživi v stalnem tuhtanju, tipanju in tavanju, *začarani Odisej* brez Itake, bolešno hrepeneče potujoč iz mesta v kraj, od Londona do Mallorce in naokoli, a nikjer ne najde, kar išče, niti njegova žena ne zaradi nedoživetega materinstva in bržda še česa neizpetega. Plečnik se sprašuje, ali je bila depresija v njem že takrat, ko sta se “šla življenje” z Nataljo

ali se je pojavila po njenem odhodu. Ta prekleti "črni pes", kot jo je poimenoval Winston Churchill, golta srčno tkivo, razkrajja vene in arterije in pustoši po možganih, da po požrtiji ostanejo le še nevronske kosti.

"Depresija je ena navadna debela, neumna, nagravžna prasica s strupeno šminko," se mu je nekoč pridušala Natalja, in očitno ga je poljubila, ta spolzka svinja, ker je v začaranem krogu, iz katerega vidi izhod le na drugi svet. Eden od Flisarjevih literarnih otrok iz druge zgodbe je nekega jutra odkril besedo *desolation*, ki je v slovenščino prevedena kot opustošenje ali obup, v izvirniku pa pomeni vse kaj drugega: stisko, potrtnost, nemir, mračnost, melanholijo, mizernost, žalost, nesrečnost, bolečino, zapuščenost, golost, neplodovitnost, mračnost, turobnost, pozabljenost, uničenost, samotnost, neobljudenost, zapuščenost, izropanost, brezupnost, depresivnost itd. Ga je v skorajšnjo smrt nepovratno odplaknil emotivni cunami?

Prekleta smrt, nesrečnica ušiva, ostudna starka s koso, ki se je tako hudičevo bojimo, toda mar ni "del življenja, ali je del življenja samo umiranje in je smrt podobna tistemu, kar je bilo pred rojstvom?" Dozdeva se, da pretežna večina vernikov, agnostikov in ateistov vendarle verjame v *nekaj po tem*, ker ne dvomimo o *nečem pred rojstvom* in ker to potrjujejo izpričane zunajtelesne, obsmrtno in celo posmrtno izkušnje. Če bi dr. Plečnik res hotel, bi umrl, tako ali drugače, v vsakem primeru malce samomorilsko, toda kljub temu se odloči za "senco življenja", ker se zaveda, da ga je napihnjeni ego izločil iz "Velike zgodbe", ki temelji na "absolutnem Zaupanju", to se pa "v Ljubezni razume samo po sebi". Zato odide, ne da bi se poslovil od soproge, nekoliko maščevalno pač; maščevanje je mutiralo v obsesivno ljubezen, ta pa v hrepenenje, ki je po Antonu Trstenjaku poglavitna dimenzija prihodnosti. Človek je nihajoče bitje, razmišlja filozof, psiholog, antropolog in teolog, kajti nenehno "niha med navzkrižji spoznanja in ambivalentnimi vrednotami. Citira Kafko, ki je v svojem dnevniku zabeležil mnoge večne resnice, denimo tudi to, da človek ne more živeti brez stalnega zaupanja v nekaj neuničljivega v sebi, v "fundamentalno upanje", ki ga "prepoznamo šele v odprtem konfliktu, v zlomu vsakdanjih upov". Upanje je mnogo več kot pričakovanje, je "popolna odprtost v prihodnost, v nedogled".

Plečnik takrat še ne ve, da se bo na divjem Vzhodu pobratil s Strahom, kajti ko ga bo nad nekim prepadom "usekal tako globoko", da bo "začutil led v konicah prstov", ne bo zaprepadeno otrpnil, marveč se mu bo prižgala nebeška luč, doživel bo *satori*, prepojen s silnim upanjem in optimizmom.

Parwanis torej, nič hudega, ali pač? Ko odpovejo prve širi prestave, ostane le še rešilna peta, *dajda pandž*, ki naj ne bi nikoli odpovedala. Ali pač?

Ni večje zmote kakor verjeti, da se ne moreš zmotiti, a ker se je motiti človeško, je peklensko le vztrajanje pri zmoti, torej zakopanost v samopašni okop, nespreminjanje in kljubovanje večni tekoči reki, kajti če vse teče, je tudi v njo nemogoče stopiti dvakrat. Njegova bit potrebuje vakumsko čiščenje, ker nesnaga vse bolj sili izpod okrasne psihofizične preproge, ki jo je s soprogo stkal za jaro gospodo.

Upokojeni zdravnik roma v Indijo, Pakistan in Afganistan, kar nas nostalgичno zaziba v metafizične višave kulturnega *Čarovnikovega vajenca*. Tina Kozin meni, da je najočitnejša paralela med obema zgodbama v podobnosti Egon in dr. Plečnika, v podobnosti dveh iskalcev, ki zaslepljena z namišljenim znanjem vidita le zemljevid, ne pa tudi pokrajini, ki jih ponazarja, zato jima pomagata učitelja Jogananda in Kušal Kan. Informacije še niso znanje, še manj modrost, kar je usodna zabloda prevladujočega osnovnega, srednjega in visokega šolstva, ki je v naših logih nekje med destruktivno polpreteklo zgodovino izbljuvalo vzgojo kot strupeno glivo, namesto da bi obudilo antično celostno pedagogiko – *paideo*.

Ali kot deklica Paloma v romanu in filmu *Eleganca ježa* opiše svojo “sve-tovljansko” mater: “Moja mama, ki je prebrala Balzaca v celoti in ki citira Flauberta ob vsaki večerji, slednji dan dokazuje, v kolikšni meri je izobrazba prevara brez primere.” Ob neki priliki pripomni še to, da ni pomembno, kdaj in kako umremo; pomembno je, kaj takrat počnemo in čutimo.

Vsaj en šentflorjanski literarni kritik je prezrl, da je pri *Vajencu* šlo za samouresničevanje in duhovnost, pri Doktorju pa gre za Ljubezen, ta magični antipod smrti, *spiritus agens* pesnikov, filozofov, pisateljev, dramatikov, glasbenikov, kiparjev, arhitektov, režiserjev in vseh umetnikov in romarjev in popotnikov in človeštva in prirode in vesolja. Seneka mlajši je menil, da srečna ljubezen škoduje prav tako kakor nesrečna, ker nas prva zaslužji, z drugo pa se moramo borovati. Ampak velike stvari lahko propadejo zaradi sovraštva in majhne lahko zrastejo zaradi ljubezni (*Monosticha Catonis*), in če je ta nesebična, je ne premaga nobena nevarnost (Silij Italik). Težko je kar na mah zavreči dolgotrajno ljubezen (Katul); mati narava je poskrbela, da ljubezni nič ne spodbudi in razplamti tako kot strah pred izgubo ljubljenega (Plinij). V nori ljubezni je vsakdo slepec, a kaj nam bodo zdrave oči in razum, če je v ljubezni tudi umreti hvalevredno (Propercij), pri čemer ljubezen nikoli ne umre naravne smrti (Anaïs Nin). Pred smrtjo in ljubeznijo pač nihče ne more ubežati (Publilij Sirec); ko ga ujameta, je tudi ljubezen polna nemirnega strahu (Ovidij), zato je ljubi, če hoče biti ljubljen (Seneka mlajši).

“Lahko vam razložim, kaj je ljubezen, in razumeli boste pojem ljubezni,” modruje Kušal Kan, saj jo človek lahko doživi in občuti kot zanos,

bolečino ali hrepenenje. "Obstaja pa tretja vrsta dožemanja," nadaljuje, "ko so besede odveč, ko enostavno ljubite, ko se ljubezen izraža v dejanjih, in tedaj ljubezen ni niti pojem niti čustvo pohote ali hrepenenja ali sočutja, ampak dejstvo." Mimogrede, kaj ni mistično, da zadnje tri črke v samostalnikih ljubezen in bolezen predstavljajo besedico *zen* kot sinonim za duhovno transcendenco?

Po Einsteinovi relativnostni teoriji je nemogoče doseči in preseči svetlobno hitrost, toda razkuštrani genij očitno ni upošteval dveh meta izjem. Prva je misel, ki zlahka poleti hitreje od 300.000 kilometrov na sekundo, in druga ljubezen, ki takisto ne pozna hitrostnih in prostorskih omejitev.

Skratka, vse je bilo že izrečeno in zapisano, možne so le variacije na isto vilinsko vižo, in kot pravi stara arabska modrost, je obljuba le oblak, šele njena izpolnitev pa je blagodejen dež. Ampak ljubezni se ne obljublja, temveč se jo dokazuje s popolnoma predanim in altruističnim ljubljenjem.

Začutil je, da ga okolje, v katerega se podaja, trga, vleče od vsega, kar je bil, od podobe, s katero se je v letih življenja sprijaznil, in ga pušča brez opore, lebdečega nad nevidno praznino. Prvič se mu je razodelo, da se spušča v nevarnost, ki ni le telesna, in začudil se je, da se izgube življenja boji manj kot izgube svoje predstave o sebi.

Plečnika pestijo tisočletna bivanjska vprašanja, ki že sama po sebi pomenijo duhovni kvantni preskok in mnogo širšo perspektivo, kot je bil vajen v svoji ordinaciji in doma, pri materinski soprogi. Prebira Nataljina pisma in razmišlja, ali je res na vrat na nos odpotoval zato, da jo poišče, ali je bil to le izgovor, da se izmuzne iz ene dimenzije v drugo, ker ga je prignel strah pred smrtjo, neki prvobitni nagon, da bi se ji izognil in jo prevaral. Zakaj se venomer sklicujemo na zunanje faktorje, vpliv okolja, gene, usodo in preostalo zunaj nas, ko pa smo sami avtorji svoje resničnosti? Kako to, da se nam zdi sla po svobodi plemenita, tudi če ni upravičena, zakaj raje simpatiziramo s pobeglimi zaporniki kot z njihovimi ječarji? Smo bolj pazniki ali ujetniki samih sebe? Mar je poskus bega brezupen in nerazumen, ker "pot iz ječe pelje skozi nasilje, ponižanje, krutost, izdajstvo" in skozi "iskanje ljubezni, ki je ni več"? Kušal Kan ga sprašuje, ali izrablja svoj čas na zemlji za rast ali usihanje, si slučajno domišlja, da ga bo neposredna bližina modrecev povzdignila na njihovo raven? Zakaj mu ta čudaški Slovenec ne zaupa, da ne išče modrosti, marveč žensko, ki ji dolguje ljubezen? Kaj ni le čista resnica svoboda, ko živimo tako, da ni treba lagati, ali ni pravo zdravje samo občutek neskončne sreče?

Če bi se vozil tod pred tridesetimi leti, bi doživetju nadel krila romantične domišljije, postal bi junak pustolovščine, zalival bi ga zanos, ki mladeničem vceplja voljo in moč za spopade s stoglavimi zmaji. Na tihem ga je bolelo, ker takšnih občutkov ni bil več zmožen, ostareli dvomljivec, v katerega ga je sploščil čas. Vedel je, da ga sprememba ni zadela čez noč. Najprej so drug za drugim zbledeli družbeno privzgojeni ideali. Potem si je po vojaško regimentiral želje. Potem je s težkim srcem, a obenem z olajšanjem obrezal drevo svojih ciljev. In potem je napočil trenutek, ko je menil, da so mu vsa razmerja jasna in da so vse možnosti preizkušene; gladina čustvenega vodovja se je umirila, samo strah pred smrtjo je včasih še prinesel silovito neurje. In hrepenenje po njej. Po Natalji. Morda ne toliko po njej kot po priložnosti, da bi se ji opravičil. Da bi mu odpustila. In bi njuna ljubezen lahko zaživela na novo.

Res ipsa loquitur, stanje je kot na (opečeni) dlani. Naš doktor se giblje med silovitimi kontrasti in paradoksi, nasmehne se mu substitut za Nataljo, ki bi lahko služil tudi kot potencialno darilo za pogrešano. Izzivalna Avstralka Sybil, ki se mu na lastno vztrajanje sama, brez moža pridruži na ključnem delu popotovanja, mu namreč zelo prepričljivo pokaže razliko med francoskim in avstralskim poljubom: slednji je *down under*.

Zdi se, da se dr. Plečnik že od rojstva vozi na začaranem vrtiljaku intimnih travm, dilem in drugih demonov, med katerimi ga nekateri neopazno varujejo, ker so v resnici preoblečeni angeli. Eros in Tanatos stopata z roko v roki, prvi kot bog ljubezni in seksualnega poželenja in drugi kot bog smrti. Toda mar ni že Plavt hrabro napisal, da v smrti ni nič tako slabega, da bi se je morali bati, *in morte nil est, quod metuum mali*? Nasprotja se privlačijo in dualizem je očitno vgrajen v bivanjsko logiko do paradoksalnih razsežnosti. Eros naj bi bil celo med prvimi božanstvi, ki so se vzdignila iz kaosa, zato je najstarejši bog, katerega moč stremlji k združenju vseh elementov kozmosa v harmonično celoto. Ker je človek po naravi dvomljivec, se mora zamisliti, ali še vedno drži psihoanalitična trditev, da tanatos kot destruktivni nagon sovražno nasprotuje erosu, nagonu po ljubezni oziroma spolnemu nagonu, ali pa sta nemara prijatelja, drug drugemu usojena in v skupni vpregi nujno gibalo našega "človekovanja"?

Ko Janez sreča potujočega fanta, ki je zaradi govoric nekega Evropejca (!) takisto namenjen k skupini dervišev, svetih mož, ki bojda posedujejo resnico o izvoru sveta in pomenu življenja, ga spreleti, da ga je resničnost, ki jo je sam ustvaril, prehitela in mu postavila zasedo. Nenadoma dojame kozmični zakon vzročnosti, da je vse holistično prepleteno z vsem in vsakdo z vsemi, da smo vsi valovi v istem oceanu, "da nič ne visi v praznem in brez posledic, da eno dejanje sproži drugo in to naslednje: resničnost je

nekaj, kar sproti ustvarjamo, mreža, ki jo pletemo, in potem v njej iščemo luknje, da bi iz nje pobegnili, a tudi z begom že pletemo novo mrežo". Zdaj končno ve, "da bi lahko živel vredno življenje samo, če bi se vsak trenutek z vsem svojim bitjem zavedal neogibnosti smrti", ker tedaj ne bi nikoli začutil bolečine podganjih dirkačev, da ni(so) na cilju.

Kušal ga vzneseno posluša in se mu slovesno prikloni, kajti dr. Plečnik je ravno odkril simbolični samostan pri šestih jezerih in se naselil vanj kot modrec, kajti vir modrosti je v njem samem. Ali kot je že davno zapisal stoični cesar Mark Avrelij: ljudje iščejo oddiha na podežlju, na morju in v gorah, a kako silno nespametno je to, ko pa se vsakdo lahko vsako uro umakne v samega sebe, na tiho pristavico lastne duše, v najtišje in najmirnejše zavetje.